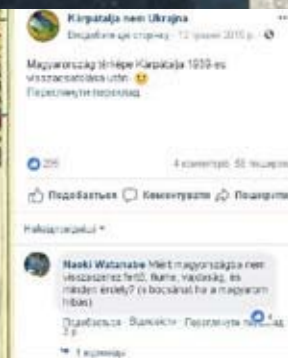

ТУРУЛ, ГОНФОГЛАДАШ, КАРПАТОЛІО: Чого прагне Угорщина у стосунках з Україною, як будувати з нею діалог і чи варто не зважати на ревізіоністів?

Конференція чеських українців

Друга міжнародна конференція українців відбулася у Празі 10-11 листопада 2018 року. Вона була присвячена сотій річниці початку українсько-чехословацьких дипломатичних зв'язків. Чеських та українських науковців скликали Філософський факультет Карлового університету, у приміщенні якого й відбулася конференція, Чеська асоціація українців, Східноєвропейський клуб, Інститут східнослов'янських студій та Посольство України в ЧР.

Сотню років тому на залишках двох імперій були засновані Чехословацька Республіка та Українська Народна Республіка. У грудні 1917 року була заснована дипломатична служба УНР. Відносини УНР із ЧСР та іншими країнами тривали і після того, як УНР припинила своє існування на теренах України. Існувало у Празі й дипломатичне представництво УНР, яке зіграло значну роль у розбудові культурних контактів між чехами, словаками й українцями, у допомозі численним

українським мігрантам у ЧР. Про це все під час конференції говорили її учасники, зокрема спеціальний гість, історик та українціст Сергій Плохий, директор Інституту україністики у Гарварді, Великобританія. Також на конференції із доповідями виступили відомі науковці у сфері чеської україністики чи української богемістики з різних університетів Чехії, України й інших країн: Валерія Корабльова, Ярослав Файзулін, Олександр Пагіря, Олександр та Олена Самойленки, Ганна Величко, Олена Гуменюк, Петр Каліна, Богдан Зілинський, Радомир Мокрик, Володимир Окаринський, Михайло Нагорняк, Давід Свобода, Станіслав Федорчук, Іван Нагорняк, Олена Галета, Оксана Салата. Вони доповіли як на історичні, так і на актуальні теми – від літературних зв'язків 20-30-х років ХХ століття до військово-технічної співпраці між ЧР та Україною у 2014-2018 роках. Модерували заходом Марек Пржігода, Олексій Севрук, Тетяна Окопна й Валерія Корабльова.

пор

Чехи мали б знати не лише про Колочаву

Про маловідому для чехів Україну розповіли 3 жовтня учасники спільного проекту «Прага – досліджуй, бери участь та рухай містом» та «Ukrainer». Бо якщо пересічному чехові сказати – мальовнича Колочава в оточенні дерев'яних церков, Микола Шугай, автентична корчма з горілкою, недороге

житло у бабусі – то він одразу здогадається, про яку країну йдеться. Та завданням спільного проекту було урізноманітнити цю картину, показати чехам досі невідомі місця, розповісти про людей, які там живуть. Подорожі Ukrainer – це поїздки команди ентузіастів, які відкривали Україну для себе і своїх співвітчизників та іноземців. Вони заглядали у цікаві, та незаслужено забуті туристами куточки країни. Потім пишуть про себе, свої подорожі та розмови з країянами. Протягом бесіди вони показали ці місця, яких немає у звичайних путівниках. Починаючи від зони відчуження Прип'ять – «Міста легенд, похмурих закутків та триумфу природи» і закінчуючи забутими дорогами з вузькими залізничними

коліями. Наприклад, відвідувачі могли дізнатися, як буддистські монахи з Донбасу живуть у Карпатіях. Захід, вхід на який був безкоштовним, був частиною «міні-фестивалю» української незалежної культури «Alternativa» за підтримки Інтеграційного центру Прага. Також у його рамках були показані стрічки «Італійський щоденник Ольги» й «Дикі голуби», відбувся аудіовізуальний перформанс Юрія Булки й Маші Решетової. Цей проект реалізується при фінансовій підтримці Міністерства внутрішніх справ і мерії Праги. Метою проекту є підтримка інтеграції іноземців, котрі проживають в Празі.

пор

«Макухову лавку» урочисто відкрили

Біля приміщення Спілки журналістів на Хрещатику 27 він підпалив себе 5 листопада 1968 року й згодом помер від опіків. Макух став «живою свічкою» – однією з кількох десятків у той час, які намагались привернути увагу до окупації ЧССР. Їхнім символом став юнак Ян Палах, який здійснив такий же відчайдушний вчинок на кілька місяців пізніше. 17 травня 2018 року рада столичного міста Прага прийняла рішення назвати невеликий новозбудований пішохідний

місточок через річку Ботіч, який веде до вулиці Української у мікрорайоні Вршовіце 10-го району, іменем Василя Макуха. Поки тривали усі формальності, внесення до кадастрів, карт, адрес тощо, об'єкт відкритим не був. І ось 5 листопада 2018 року, о 15-тій годині, українці Праги та чеські прихильники України урочисто відкрили місточок, влаштували акцію пам'яті сміливого українця, який не пошкодував життя заради свободи Чехословаччини й України. Місточку

дали милозвучну назву «Макухова лавка» і встановили меморіальну таблицю героєві.

Вл. інф.

Омелян відвідав пражський бізнес-форум

У Празі 26 жовтня розпочав роботу бізнес-форум «Україна, яку варто знати», організований юридичною компанією «Golaw» за підтримки Посольства України в Чеській Республіці та Торгово-промислової палати ЧР. Головною метою цього заходу, участь в якому взяло понад 100 представників офіційних, експертних та ділових кіл України та Чехії, було ознайомлення з новими можливостями для ведення бізнесу в Україні на тлі інтенсивних системних реформ, а також визначення перспективних напрямів українсько-чеського торгово-економічного та інвестиційного співробітництва.

У своєму виступі на форумі гість, міністр інфраструктури України Володимир Омелян окреслив головні кроки, які здійснює український уряд у сфері реформування транспортної галузі з врахуванням глобальних трендів та євроінтеграційного курсу нашої держави. Про актуальний стан та пріоритети в українсько-чеському економічному співробітництві, широкі можливості для активізації взаємодії ділових кіл України та Чехії йшлося у виступах заступника міністра промисловості і торгівлі ЧР Р.Недели, віце-президента ТПП ЧР Б.Мінаржа та Посла України в ЧР Є.Перебийноса.

Вл. інф.

Володимир Омелян виступає на чесько-українському бізнес-форумі.

Давид Свобода – про «бандерівський міф»

Завдяки сталінській пропаганді міф про «безжалюгідних бандерівців-різунів-фанатиків» продовжує отруювати сприйняття українців серед чеської громадськості. Відкрилися архіви, чеські україністи написали на цю тему не одну книжку, на Чеському телебаченні показано документальний фільм про УПА, та боротьба зі стереотипами триває. У посольстві України в Чехії 20 жовтня відбулася лекція відомого чеського історика з Інституту дослідження тоталітарних режимів Давида Свободи. Він розповів про справи страчених «бандерівців» ще перед тим, як частини Української повстанської армії здійснили свій рейд через територію Чехословаччини, щоб розповісти на Заході про те, що відбувалося в СРСР, повідомляє «Радіо «Свобода». Цікаво, що під цим терміном комуністична пропаганда спочатку представляла всіх українців-галичан. Історик Давид Свобода процитував документ, який написав шеф політичної розвідки Чехословацького міністерства внутрішніх справ Бедржіх Покорні ще 10 серпня 1945 року: «Під час німецької окупації Східної Галичини тамтешні українці працювали на німців і виконували за них найгірші роботи. Того, чого самі німці гидували, українці робили добровільно та з охотою. Убивства, навмисні вбивства, зґвалтування, крадіжки, вбивства жінок і немовлят, побиття – все це були щоденними справами. Вся ця голота втекла перед Червоною Армією на Захід, а ідеальним місцем для них стала Чехословаччина, і особливо Прага. А тому треба з особливою пильністю придивлятися до всіх втікачів із Польщі та вивчати їхні документи. Всі вони є гітлерівськими агентами». Це був час, коли Кремль почав тиснути

на тоді ще не цілком контрольоване ним керівництво Чехословаччини, щоб ті відловили «бандерівців», «власівців», «січовиків» та інших заклятих ворогів радянської влади.

Давид Свобода представив три справи людей, яких судили комуністи після лютого 1948 року. Звинуватили «бандерівців» у вбивствах, і вони закінчили своє життя на шибениці. «Уряд Едварда Бенеша копіював радянські гасла і методи. В одному з випадків йшлося взагалі про етнічного словака, який з українцями не мав нічого спільного, а справжнього бандерівця і на фотографії не бачив», – пояснює Давид Свобода.

Два з віднайдених істориком випадків судового процесу у справі «бандерівців» відбулися у Словаччині, і один – на півночі Чехії, неподалік німецького кордону. Єдиним «бандерівцем», страченим на чеських землях за вироком суду, став Степан Калитка, який народився у довоєнній Польщі. Коли Радянський Союз захопив Східну Галичину, Калитці було лише 12 років. Освіту в Генеральному губернаторстві йому вдалося отримати тільки початкову. Батьків депортували до СРСР. До УПА він потрапив випадково – його завербували тоді, коли він виїхав до сусіднього міста за покупками для власного весілля. В УПА він отримав псевдо «Остап». Навесні 1949 року разом із приятелем він намагався перейти на територію Німеччини. До прикордонного регіону вони зуміли дійти, бо місцеве населення Чехословаччини їм допомагало і вимагати їхню силою їм не доводилося. Доки їм на шляху не потрапила родина комуніста, де їм відмовили у їжі та повідомили про них органам влади. У перестрілці Калитка застрелив одного з переслідувачів. Через кілька

Давид Свобода розвінчує міфи. Виступ під час відеопроєкції у посольстві України.

годин викликані з Праги бійці таємних служб за допомогою місцевого комуністичного активу прочесали ліс і впіймали втікачів. Один із них був поранений і його добили у полі. Калитка здався. Його судили 11 жовтня 1949 року, звинуватили у тому, що він був членом УПА. Що він діяв у стані афекту, і захищав своє життя, бо стрілянина почали його переслідувачі, до уваги суд не взяв. І вранці 23 вересня 1950 року його повісили в тюрмі Панкрац у Празі. Міф про «бандерівців» був уже настільки потужний, що уже жив своїм життям і цілком добре дожив і до нинішніх днів.

Марія Щур

Унікальні поштівки у колекції

Нещодавно фонди і колекції Архіву Мґр. Олега Павлива вдалося поповнити цінними історичними матеріалами української еміграції в міжвоєнній Чехословаччині, а саме передвоєнними українськими поштівками, серед яких, зокрема поштівка із зображенням Тараса Шевченка, видана (що дуже цікаво) «Російською бібліотекою та читальнею Л. Н. Толстого» в Празі в 1911-му році та поштівки Музею визвольної боротьби України в Празі 1920-1930-х рр. видання (див. світлина), а саме: поштівку проекту будови Україн-

ського дому в Празі, яку планував Музей визвольної боротьби України в Празі, а також дві поштівки із зображенням експозиції МВБУ в Празі, на яких зображені куток військового відділу та куток театально-мистецького відділу. Власник фонду та колекції Олега Павлив вірить, що нові надбання становитимуть велику цінність для української діаспори в Чеській Республіці, яка професійно займається збереженням своєї інтелектуальної спадщини в міжвоєнній Чехословаччині.

Вл. інф.

Градецькі автобуси для Тячева

Місто Тячів на Закарпатті отримає як дар 5 вживаних автобусів від міста Градець Кралове. Тячів є партнерським містом для Кралоградецького краю. Чеські автобуси з низькою підлогою «Кароса» були одними з перших у цій категорії у Чехії, вони мають емісійний стандарт «Євро 3», і у Тячеві ще можуть послужити для перевезення людей похилого віку, з фізичними вадами, членів спортивних чи туристичних гуртів. Дані автобуси

йдуть на списання у підприємстві громадського транспорту. Окрім п'яťох «тячівських», інші застарілі автобуси Градця Кралового будуть ліквідовані або передані в музеї. Їх замінять новими десятима 12-метровими машинами «Івеко Урбанвей» від компанії «Злінер» загальною вартістю 55 мільйонів чеських крон. Підприємство оновило свій парк також і електробусами.

пор

П'ять градецьких автобусів поїдуть до закарпатського Тячева.

Дитячий, та великий «Крок»: фестиваль

Яся Студеняк – маленька учасниця «Кроку».

Позитивні емоції, надзвичайно тепла, дружня атмосфера, чудові виступи досвідчених виконавців, таких як ансамбль «Джерело», так і тих, хто робить на сцені перші кроки. Так можна описати враження від фестивалю дитячої творчості «Крок до успіху», який провів 20 жовтня культурно-освітній центр «Крок» для українських дітей з різних куточків Чехії. Акція відбулася за підтримки Посольства України у ЧР, підприємців і волонтерів Тараса Якубовського й Тараса Костюка. Фестиваль зібрав понад 60 дітей з міст Мелнік (під керівництвом Тетяни Гуляк), Млада Болеслав (Анета Стойкова), Градець Кралове суботня школа «Ниточка

Родоводе» під керівництвом Наталії Доценко), Праги (діти з творчих колективів «Джерело», «ІнФіТДАНСКлуб» та «Крок»), а також юні митці Яна Перкун, Сандра Коломієць, Злата Конончук, Ілля Манько й Михайло Дакус (соліст вокальної студії «Ліра» з міста Калуш на Івано-Франківщині). Було представлено 22 творчі номери та виставку художніх робіт. У журі фестивалю були Тетяна Горупович, Наталія Кольва, Оксана Нагірна, Інна Бодрилова та Тереза Хланьова. Задоволеними від поїздки до Праги на фестиваль «Крок до успіху» були дітки із Градця Кралового. Вони були раді оплескам від виступів, а кожний учасник отримав солодощі та медаль на пам'ять. «Після смачного обіду всіх гостей запросили на екскурсію Прагою, яку провела професіонал-екскурсовод та одночасно директор центру «Крок» пані Марія Гаврилюк. Плавання на катері та пішохідна прогулянка Прагою запам'ятається надовго усім учасникам, а також вчителям і батькам, які супроводжували дітей», – поділилися враженнями представники кралоградецького регіонального об'єднання українців на сторінках у соціальних мережах.

Вл. інф.

Тиждень кінострічок

У рамках «Днів української культури в ЧР» у Празі відбудеться тиждень українського кіно. У листопаді за підтримки громадського об'єднання «Рута» у кінотеатрах чеської столиці продемонструють сім фільмів, знятих в Україні останнім часом. 14 листопада, о 20-тій годині у кінотеатрі «Атлас» це буде «Вулкан», 15 листопада, о 19-тій годині у кінотеатрі «Евалд» – стрічка «Брама», 16 листопада, о 18 годині у «Понрепо» – «Астенічний синдром», 17 листопада о 19-тій годині у «Евалді» – «Малевич. Український квадрат», також цього дня покажуть «Ніч з Наталкою», 18 листопада о 19.30 у «Понрепо» демонструватиметься нашумілий «Донбас», 19 листопада о 19-тій годині у «Евалді» покажуть «Герой мого часу», і 20 листопада о 20-тій годині на екрани вийде стрічка «Коли падають дерева».

Вл. інф.

Географія «днів» розширюється

«Скеюшан» із Хомутова

Кількість міст, які проводять традиційні осінні «Дні української культури» збільшується. Окрім Брна чи Градця Кралового, у Младі Болеслав 14 жовтня у залі музею «Шкоди» відбувся концерт українських митців Володимира Куртяка, Світлани Весни, Олексія Саранчука, які грають популярну музику та авторські пісні. В Хомутові 27 жовтня відбувся концерт та культурно-товариський вечір. Тут виступили гурти «Анонім», «Джерело», «Скеюшан», «Водограй», «Іґніс», які заграли традиційну фольклорну музику. А 8 листопада у празькій кав'ярні «Лайка» заграло «Дуо бандуристів» Володимира Войти з Києва та Богдана Шутка з Відня. На 25 листопада у празькій суботній школі «Ерудит» на площі «Угелні трг» запланована лекція Олександра Кучерака та Михайла Пашенка про видатних діячів та вчених Івана Горбачевського та Івана Пулюя. «Дні» завершаться українським вечором музики та танцю, де головний виступ матиме «Джерело» та гості зі спеціальною святковою програмою.

Вл. інф.

Ліберець: пригадали жертв Голодомору

Виставка про Голодомор у ліберецькому храмі.

В греко-католицькій парафії в Ліберці 28 жовтня відбулася міжнародна акція «Запалимо свічку пам'яті!» на згадку про жертви Голодомору 1933 року – геноциду українського народу. Поминальний захід було організовано парафією, Посольством України в Чехії у співпраці з організацією Міжнародна асоціація українців «Євромайдан». Другий секретар Посольства України в ЧР Тетяна Горупович нагадала про масштаби та наслідки організованого радянською владою голодомору, після чого учасники акції зачитали імена 85-ти померлих від голодомору дітей Дніпропетровської області. До присутніх звернувся голова Міжнародної асоціації українців «Євромайдан» М.Топоров та керівник молодіжної організації Праги С.Калищук. По закінченню панахиди було показано кілька відео композицій, присвячених Голодомору 1932–1933 років в Україні.

Розповіли про порушення прав людини в Криму

Грає гурт «Мусафір»

Кримськотатарський вечір відбувся 8 жовтня у столичному експериментальному центрі «NoD». Велика кількість глядачів могла послухати унікальну, хоча місяцями дуже сумну, панельну дискусію про сучасний стан прав людини в Криму. До Праги на цю подію завітав кримсько-

татарський дисидент Ільмі Умеров, заступник голови Меджлису кримськотатарського народу. Після окупації півострова Росією він відмовився співпрацювати із загарбниками, виїхати з батьківщини, тож був заарештований окупаційною адміністрацією, насильно підданий психіатричним обстеженням і згодом вивезений за межі Криму. За домовленістю із турецьким президентом його вислали до Стамбулу, звідки він переїхав до Києва. Про судові процеси з кримськими татарами в окупованому Криму розповів російський адвокат Алексей Ладін. За його словами, окупаційна адміністрація конструє обвинувачення кримських татар у екстремізмі та тероризмі навіть на основі критики її діяльності у соціальних мережах. Активістка із захисту прав людини Таміла Ташева розповіла про діяльність неформального об'єднання родичів по-

Також присутні ознайомились із виставкою «Страчені голодом: невідомий геноцид українців». Акція «Запалимо свічку пам'яті!» проводиться на вшанування пам'яті мільйонів загиблих від голоду українців та з метою поширення правди про один з найбільших злочинів в історії людства ХХ століття. Цьогорічна акція присвячена пам'яті дітей, які померли або не народилися внаслідок Голодомору. Щоденно акція проводиться в іншому місті, в іншій країні світу. Учасники акції щодня зачитують нові імена 85 померлих від Голодомору дітей зі списку мільйонів та вшановують пам'ять загиблих, запалюючи свічку. Триватиме акція до 24 листопада – Дня пам'яті жертв Голодомору. В Чеській Республіці акція відбулася у містах Ліберець, а також 4 листопада у Празі та Брні. Акція ініційована Світовим Конгресом Українців та підтримана Міністерством закордонних справ України, Українським інститутом національної пам'яті та Національним музеєм «Меморіал жертв Голодомору». В Чеській Республіці організаторами акції стали Посольство України в ЧР, Консульство України у м. Брно, Міжнародна асоціація українців «Євромайдан», громадська організація «Празький майдан», громадська організація Українська ініціатива Південної Моравії, Українська Греко-католицька парафія м. Ліберець та Греко-католицька парафія у м. Брно.

О. Іван Семотюк

Вл. інф.

Відвідини чотирьох визначних місць на Покрову

Пам'ятник у Лада в Под'ештеді. Фото прес-служби посольства.

На Свято святої Покрови та до Дня захисників Вітчизни українці Чехії вирушили в поїздку місцями української пам'яті, організовану Посольством України в співпраці з фірмою-перевізником «Regabus». Учасники відвідали 4 пам'ятники воїнам Української Галицької Армії, що боролися за українську свободу та незалежність. Ці пам'ятники – роботи відомих українських скульпторів – розташовані у різних куточках Чехії: Ліберець, Лада в Под'ештеді, Йозефов та Пардубіце. Посол України Євген Перебийніс у своєму вітальному слові висловив побажання, щоб така поїздка стала хорошою традицією для чеських українців. Посольство України останнім часом активно займається реконструкцією пам'ятних місць у Чехії. Три з чотирьох пам'ятників даної поїздки було реконструйовано за кошти МЗС України.

Перша зупинка – в місті Лада в Под'ештеді. Пам'ятник тут було відкрито 20 жовтня 1921 року біля цвинтаря російських і українських інтернованих військових Першої світової війни для вшанування загиблих вояків УСС та УГА. Хронологічно він є першим і одним із найбільших військових монументів на території Чехії. Автором проекту став колишній чотар війська УГА, скульптор Михайло Бринський. Центральною фігурою монумента є бандурою, над головою якого вирізьблено тризуб та цитату із поеми Тараса Шевченка «До Основ'яненка»: «Не поляже, а розкаже, що діялось в світі, чия правда, чия кривда, чий ми діти...» Обабіч кобзаря на півколонах вирізьблені бойові хрести УСС та УГА. На задній стороні пам'ятника викарбовані імена загиблих та померлих. Друга зупинка – місто Ліберець. Тут, на військовому цвинтарі, у 1927 році було встановлено пам'ятник бійцям Гірської бригади УГА. Ідеться про єдину роботу в монументальному стилі відомого українського скульптора та художника Василя Касіяна, що зобразив тіло вбитого стрільця, над яким завмерли у горі дружина та діти. Надзвичайною майстерністю відзначається кожна деталь монумента: типовий український одяг матері, дітей, форма, зброя та амуніція полеглого солдата Першої світової. Третя зупинка – Йозефов. Тут стоїть монумент у вигляді високого хреста за проектом професора Лісовського. Його було встановлено в 1941 році. Форма хреста та схрещені мечі на фронтоні могили відтворюють чітку асоціацію з типовим хрестом українського козацтва. У центрі хреста зображено тризуб з мечем посередині. На могильній плиті

викарбовано 25 імен. Дати поховань починаються 1921 роком і закінчуються 1967 роком. Монумент було реконструйовано коштом МЗС України. І четверта зупинка – цвинтар у місті Пардубіце. Тут дивом збереглася могила інтернованих військових Української Народної Республіки. Цей монумент – роботу письменниці й архітекторки Оксани Лятуринської – було відкрито 1 листопада 1932 року коштом організації «Самопоміч українських емігрантів Північно-Східної Чехії». Членами організації були інтерновані українські стрільці, з яких було сформовано робітничі бригади, що допомагали відновлювати чехословацькі залізницю, греблі та інші інфраструктурні об'єкти. Десята частина заробітку віддавалася саме на встановлення пам'ятників загиблим побратимам.

За словами дослідниці Ганни Величко, цьому монументу з виразною українською символікою – тризубом, галицьким левом і архангелом – удалося врятуватися лише дякуючи необізнаності місцевих чехословацьких комуністів та наявності пізніших чеських імен на надгробку (очевидно, нащадків похованих воїнів). Пам'ятником опікувалася українська громада з Пардубіце. Нещодавно монумент реконструювали за фінансової підтримки Посольства України. Біля всіх пам'ятників учасники подорожі виконували гімн України та поклали квіти на могили бійців за українську незалежність.

Прес-служба посольства України

Дні нашої культури у Брні

Українське життя вирує у «моравській столиці». Так, тут 6 жовтня урочисто відкрився Український культурно-освітній центр, у якому мають змогу займатися діти. Маленькі і юні відвідувачі центру з натхненням сприйняли початок його роботи, сподіваємось, з таким же натхненням у ньому займатимуться і надалі. Цим розпочалися майже шістьдесят «Днів української культури у Чехії», які третій рік поспіль проводяться і у Брні. Тут вони продовжились кінопоказами, концертами, лекціями й вікторинами, які підготували молоді ентузіастки із «Української ініціативи Південної Моравії». Молитвою та панахидою на центральному цвинтарі

міста вони відзначили тут День Козацтва та Захисника України 14 жовтня, показали стрічку «Моя Бабуся Фані Каплан» 21 жовтня, провели тематичну вікторину 26 жовтня, демонстрували новий український мультимедійний «Викрадена принцеса: Руслан і Людмила» 28 жовтня, розповіли про окупацію українського півострова показом фільму «Крим, як це було» 4 листопада. Також 7 листопада тут відбувся концерт «Дуо бандуристів», показали кіно «Інфоголік» 11 листопада, а на 25 листопада запланований показ фільму «Голод 33», а також бесіда зі спеціальним гостем про Голодомор в Україні 28 листопада.

Вл. інф.

Брненські українці помолилися за спокій захисників України

«Душа» Олега Павліва вийшла друком

За підтримки Української ініціативи в Чеській Республіці в Будинку національних меншин в Празі в рамках Днів української культури відбулася презентація уже 6-ї за рахунком книги Олега Павліва «Душа», яка вийшла друком у хмельницькому видавництві «Лілія». Сюди завітали науковий співробітник Академії наук Чеської Республіки д-р Олександр Кучерак, письменниця Тетяна Корпан, яка цього року дебютує зі своєю книгою «Роздоріжжя або дві дороги», представник «Координаційного ресурсного центру» Олекса Мартинець та інші. Своє привітання автору книги надіслала журналіст «Радіо «Свобода» Оксана Пеленська, зазначивши, що видання нової книги – це завжди велика перемога. Вона хотіла особисто відвідати презентацію книги, але з огляду на її щільний робочий графік прийти не змогла.

Автор книги зазначив, що всі його оповідання (а це вже третє за рахунком оповідання, яке вийшло друком окремою книгою) написані ним з українського народного життя і відповідають дійсності написаного в них. Перші два оповідання «Страчене кохання» і «Скалічена доля» були присвячені подіям польсько-українського конфлікту 1918-1947 років та подіям Голодомору 1946-1947 років в Україні і Молдові. Цьогорічне оповідання «Душа» автор присвятив подіям 1944-го року, коли жителі Західної України з другим приходом совітів на західноукраїнські землі вимушені були протистояти антагоністичному та атеїстичному радянському режиму.

Оповідання написане за спогадами очевидців, воно наповнене трагедією

Під час презентації книги «Душа» Олега Павліва.

життя пересічних, простих західноукраїнських селян, які були вимушені пережити і побороти не тільки лихоліття Другої Світової війни, але й лихоліття безбожної, атеїстичної совєцької системи, яка змушувала українців зневірися в Бога, але все ж не могла зламати віру українців в Бога і Україну. Книга позитивно та схвально відрецензована кандидатом філологічних наук та поетесою із Києва Надією Гаврилюк, а значить повинна

знайти прихильність і серед читачів. Досвідчений автор книги вміло конвертував спогади очевидців в руслі художньої літератури, в чому, з огляду на його попередні художні книги, він майстер, тому певен, що книга сподобається усім тим читачам, які люблять прості, життєві і невидумані оповідання з українського народного життя, які я особисто вважаю українською народною класикою.

Мелітон Попович

До уваги громадян України!

Нагадуємо про порядок реалізації Вашого виборчого права. Усі громадяни України, які проживають чи перебувають в період підготовки та проведення виборів за межами України, мають право голосувати на території іншої держави, незалежно від того, перебувають вони чи ні на консульському обліку в закордонній дипломатичній установі України. Законодавство надає можливість проголосувати всім громадянам України за кордоном.

Водночас реалізація такої можливості багато у чому залежить від самих громадян України. Так, для включення до списку виборців на закордонній виборчій дільниці громадянин України за кордоном може:

– у будь-який зручний для себе час (у тому числі поза межами виборчого

процесу) особисто подати до Консульства заяву про включення до Реєстру або зміну виборчої адреси (якщо його вже включено до Реєстру); звернутися особисто до консульської установи для постановки на консульський облік.

– безпосередньо під час виборчого процесу особисто подати до дільничної виборчої комісії Консульства заяву щодо неправильностей у попередньому списку виборців не пізніше як за п'ять днів до дня голосування.

Радимо при поданні заяви про включення до Реєстру або зміну виборчої адреси в Реєстрі попередньо перевіряти своє включення до Реєстру та виборчу адресу. Дізнатися про це все й перевірити, чи правильно вказано в Реєстрі прізвище, ім'я, по-батькові та виборчу адресу, можна за допомогою онлайн сервісу

«Особистий кабінет виборця» (<https://www.dr.gov.ua/ords/f?p=111:LOGIN>) на веб-сторінці «Державний реєстр виборців». Для цього потрібно зареєструватися в «Особистому кабінеті виборця» і зробити відповідний запит. Орієнтовно протягом однієї доби виборець отримує відомості щодо своїх даних у Реєстрі на електронну адресу, вказану при реєстрації.

Просимо стежити за інформацією, яка розміщується на сторінці Посольства України та звертатись з питань забезпечення участі у виборчому процесі заздалегідь. **Телефони: +420 227 020 212, електронна пошта: cons_cz@mfa.gov.ua, адреса: Шарля де Голля 915/27, 160 00 Прага 6.**

Зустріч на «Карлаку»

У пошуках нащадків Володимира Горбового

ТЕКСТ: Олег ПАВЛІВ

Письменник Олег Павлів із онуком д-ра Володимира Горбового під час зустрічі на Карловому наместі в Празі, 18 жовтня 2018 року.

Д-р Володимир Горбовий із сином Романом Горбовим в селі Оболоня (Долинський р-н, Івано-Франківська обл.), 1979 р. (Джерело: Архів Володимира Горбового).

помер в 1988 році. Але все ж таки вдалося віднайти онука д-ра Володимира Горбового, якого назвали теж Володимиром. Пан Володимир проживає в Празі. Я зустрівся з ним на Карловому наместі 18 жовтня цього року у той люб'язно погодився на інтерв'ю. Пан Володимир дуже подібний зовні на свого дідуся. З собою онук Володимир приніс кореспонденцію та фотографії, пов'язані з дідусям. До огляду громадськості вони публікуються вперше у журналі «Пороги».

У 1926 році народився його тато – Роман Горбовий. Бабуся, пані Гелена, була чешкою із єврейським корінням, родина якої в Добржші мала приватну крамницю і займалася торгівлею. В роки Протекторату Чехії і Моравії (1938-1945) пані Гелену нацисти відправили до концентраційного табору Терезін, в якому вона вижила як одна із небагатьох. Після Другої світової війни користувалася спеціальною пенсією для в'язнів німецьких концтаборів.

Отже, можна із впевненістю стверджувати про те, що д-р Володимир Горбовий, в чому його і сьогодні звинувачують деякі історики, не міг бути колаборантом і не співпрацював з нацистами. Він знав, що нацисти переслідували і винищували в концтаборах євреїв, однією з яких була його дружина Гелена. Він не міг бути прихильником нацизму і це очевидно. Після того, як д-р Володимир Горбовий повернувся із заслання в Сибіру, його син Роман невпинно намагався повернути батька до Чехословаччини. У 1978

*Můj drahý Vladimíre!
Mám velkou radost když říši
své jméno. Viděl jsem totiž Vládu to slo-
vo je ukrajinského původu a znamená to-
lik co „vládnout“, „vládnout“, „vládnout“, „sprá-
vovat“, každopádně být na vrchu a ne dole.
Viděl jsem má ve své knize, v mé práci tak
a jhlonnostlahnost a měl jsem a několik
zážitky nebo myšl. Kto je jsi v lisaon škole
byl sem pomei také v třešti. Jak došel do toho,
že na universitě ukončil dvě fakulty a také má
dva doktoraty. Karel a Jagellonski university.
Kto je to v lisaon muh roděni proto, že sem
jich měl poslušet a jednat podle jich má-
vodě a poučení. Viděl roděni máji*

Лист д-ра Володимира Горбового своєму онуку Володимир Горбовому, 1979 р. (Джерело: Архів Володимира Горбового)

та 1982 роках він звертався до уряду СРСР із проханням дозволити д-ру Володимир Горбовому приїхати до нього в гості в ЧССР, але уряд СРСР відмовив у цьому. Окрім того, комуністичний уряд Чехословаччини забороняв сину відвідати свого батька в УРСР. І тільки завдяки тому, що син Роман працював в Музичному театрі в Карліні, який в 1979 році перебував із гастрольями у Львові, син Роман зумів вирватися зі Львова в село Оболоня (Долинський р-н, Івано-Франківська обл.), де в той час проживав його батько, д-р Володимир Горбовий. В архіві онука Володимира збереглася унікальна світлина зустрічі сина і батька Горбових у 1979 році.

Унікальним слід відзначити сімейне листування д-ра Володимира Горбового із онуком Володимиром. Нічого з цього, напевно, ще не було опубліковано ні в Україні, ні в еміграції. Звичайно, що нічого політичного в них не віднайти, оскільки усі політично написані листи совецькі КДБісти знищували, і вони не могли дійти до сім'ї д-ра Володимира Горбового у Чехословаччину. Слід відзначити бездоганне володіння д-ром

Д-р Володимир Горбовий із поетом та членом УНФ (Український Національний Фронт) та УГГ (Українська Гельсінська Група) Зеновієм Красівським, 1980-ті рр. (Джерело: Архів Володимира Горбового).

Дружина д-ра Володимира Горбового Гелена Косінерова (стоїть крайня справа) (Архів Володимира Горбового).

Володимиром Горбовим чеської мови, якою він писав свої листи рідним в Чехословаччині. До огляду читачів подаю один із листів, адресований д-ром Володимиром Горбовим своєму онуку Володимирі і написаний ним 12 березня 1979 року:² «Мій дорогий Володя! Маю велику радість, коли пишу Твоє ім'я. Адже я також Володя. Це слово має українське походження і означає те ж саме що й «панувати», «володіти», «керувати», так чи інакше бути на верху, а не внизу. Адже

² Лист з чеської на українську мову перекладений автором статті.

людина має в своїй крові, у своїй природі потяг і схильність йти та цілитись вперед і в ніякому випадку назад або геть. Тому я ще в народній школі був першим учнем в класі. Відтак я досягнув того, що в університеті закінчив два факультети, а також маю два докторати в Карловому і Ягеллонському університетах. Все це завдяки моїм батькам, тому що я їх завжди слухався і виконував їхні вказівки та поради. Адже батьки мають великий досвід і краще розбираються в речах, ніж початківці – їхні діти.

Я хотів би, мій дорогий Володя, щоб і ти звернув увагу на мою поведінку і мої вчинки, і робив так, як це робив Твій батько і дідуся. Будь гідним послідовником нашого імені. І я мав своє господарство, свої коні, телята, свині і півні. Але це була моя робота. Головним джерелом мого існування була правнича освіта і робота. Тобто я працював в якості адвоката, судді вищого суду і юрисконсульту в Міністерстві аграрної промисловості. Із твоєї поштівки догадаюся, що Ти в Початках на лікуванні. Я б хотів знати цьому причину. Сподіваюся, що Ти вже повністю здоровий і старанно продовжуєш навчання.

Мені відомо, що наша Ренатка, тобто

Твоя сестричка, є чудовою і зразковою ученицею. Спробуй і Ти йти з нею одним кроком, щоб досягнути того, чого може досягнути вона. Також із дорогої Романи можеш брати приклад.

Прошу передай мій сердечний привіт мамі, татові і Ренатці. Цілую Вас усіх. Ваш дідуся Володя».

Після смерті Романа Горбового у 1988 році його дружина Станіслава Швевлова (за словами онука Володимира – племінниця Антоніна Швевли³) зберігала сімейний архів, та померла у 2010 році. Рід д-ра Володимира Горбового продовжили його онуки – Володимир Горбовий, Рената Горбова (у шлюбі Вржегоржева) і Романа Горбова (у шлюбі Андерова).

На завершення моєї з онуком Володимиром розмови я подарував йому упорядковану мною книгу спогадів д-ра Володимира Горбового «Погода совісті», а онук Володимир взаємін подарував для мого особистого архіву деякі світлини зі свого особистого архіву, зокрема фотографію зустрічі його батька Романа із дідусям д-ром Володимиром Горбовим в Україні в 1979 році.

³ Антонін Швевла – міністр внутрішніх справ Чехословаччини (1918-1920) і голова уряду Чехословаччини у 1922-1929 роках.

Ще одна «чорна вівця»

Угорська влада не дотримується європейських цінностей: санкції ЄС та уроки для України

ТЕКСТ: Ігор БУРГ¹

Баннер перед референдумом про міграційні квоти в Угорщині закликає «зупинити Брюссель». Та все ж чимало угорців заклики «Фідесу» сприймають скептично (вручну дописано – «Але гроші від нього маєте, правда?»)

Відносини між Брюсселем та Будапештом вкрай загострилися понад три роки тому. У 2015 році країна побудувала 155-кілометровий паркан на кордоні із Сербією – проти навали біженців. Прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана звинувачують у надмірній жорсткості. А він називає міграційну політику ЄС «загрозою християнській ідентичності» і «троянським конем тероризму». Непоступливість Угорщини була підтримана Польщею, а потім і Австрією та Італією. Лідер британських євроскептиків Найджел Фарадж навіть жартівливо закликав Угорщину «вступити в клуб Brexit».

Ще у 2010 році з'явилися перші серйозні ознаки авторитаризму: тоді «Фідес» майже одразу після перемоги на виборах різко обмежив свободу слова, мас-медіа за критику влади могли отримати величезні штрафи – 90 тисяч євро і вище. Була обмежена автономія університетів та шкіл. А тепер дійшло до того, що почалися арешти безхатків за те, що вони... живуть на вулиці. Щоб «остудити» запал Будапешта, Європарламент вирішив

покарати Угорщину. Лідери Євросоюзу вважають, що їхні кулуарні умовляння Орбана бути «м'якшим» не допомогли, а той заявив, що готовий перед євродепутатами відповісти на звинувачення в порушенні демократичних цінностей. **Санкції за недемократичність і зловживання фондами ЄС¹**

Ще у липні у Брюсселі не було бажання починати санкційні дії, тому від угорського керівництва зажадали скасувати поправки в національному законодавстві щодо запровадження кримінальної відповідальності за підтримку неурядовими організаціями нелегальних мігрантів. В першу чергу це стосувалося організацій, що фінансуються фондами Джорджа Сороса. Адміністративні заходи були застосовані до мас-медіа і вузів, які теж фінансуються фондом Сороса. Але «чорну мітку» від Брюсселя Будапешт проігнорував.

Європарламент прийшов до висновку, що керівництво країни руйнує одну із основних цінностей – верховенство права. 11 вересня депутат від Нідерландів Джудіт Саргентіні, представляючи свою доповідь про Угорщину, сказала: «Європейський парламент надсилає важливе повідомлення: ми виступаємо за права всіх європейців, у тому числі угорських громадян, і ми захищаємо наші європейські цінності». Євродепутат переконана, що в Угорщині зруйновано верховенство закону.

Більш того, доповідка заявила про наступ на демократію в цій країні: «Угорський уряд ефективно змусив замовчати незалежні ЗМІ, вчених тримає на повідку, намагаючись позбавити майбутні покоління навичок критичного мислення. Уряд замінив незалежних суддів ближніми до режиму, унеможливив для не-

¹ Бург Ігор. Санкції ЄС проти Орбана или против Венгрии? // Реалист, 2018. – 1 октября. Режим доступу: <https://realist.online/article/sankcii-es-protiv-orbana-ili-protiv-vengrii>

урядових організацій надавати необхідні послуги бездомним людям чи біженцям. Також члени уряду Віктора Орбана і їхні родичі звинувачувалися у збагачуванні за рахунок європейських фондів. Ревізори з ЄС, які вивчають порушення при реалізації проектів в Угорщині за кошти бюджету ЄС, виявили істотні зловживання при будівництві метро, а також те, що для 36% проектів ЄС виконавці призначалися без тендера. Не виключено, що уряд Угорщини буде оштрафований на значну суму.

У підсумковому документі Європарламент зазначив, що вступ Угорщини до ЄС «був добровільним актом, заснованим на суверенному рішенні, із широким консенсусом по всьому спектру політики», і підкреслив, що будь-який угорський уряд зобов'язаний усунути ризик серйозного порушення цінностей ЄС. Парламентарії прийшли до висновку, що в Угорщині порушені основні принципи Європейського союзу (ст. 2 Договору про ЄС), потоптане право на справедливий суд, спостерігаються випадки переслідування ЗМІ, утискаються мігранти, сексуальні і національні меншини, обмежується свобода совісті та віросповідання та права на вільні об'єднання громадян. 12 вересня 448 депутатів Європарламенту проголосували за те, щоб почати відносно Угорщини процедуру запровадження санкцій; 197 виступили проти, 48 утрималися.

Непросте для Брюсселя рішення Європарламент закликав Раду ЄС вжити заходів проти держави-члена ЄС, щоб «запобігти системній загрозі для основоположних цінностей Союзу». Ці цінності, закріплені в ст. 2 Договору ЄС і відображені в Хартії основних прав ЄС, включають «повагу до демократії, рівність, верховенство закону і прав людини». Члени Європарламенту закликали країни ЄС «ініціювати процедуру, передбачену ст. 7 (1) Договору ЄС». При цьому відзначили,

що, незважаючи на готовність угорської влади обговорювати законність яких-небудь конкретних заходів, вони не розглядали ситуацію і «залишається багато проблем». Євродепутати назвали процедуру запровадження санкцій щодо Угорщини «превентивної фазою, яка припускає діалог з відповідною країною і призначена для запобігання можливих санкцій». За існуючою процедурою, пропозиція про рішення Ради Євросоюзу буде скерована в країни-члени ЄС. І якщо більшість (чотири п'ятих) побачать серйозний ризик порушення цінностей ЄС в Угорщині, то його схвалять. Раді ЄС також потрібно буде вислухати думку угорських властей. Країни-члени ЄС можуть також звернутися до Угорщини з рекомендаціями щодо протидії ризику. На більш пізньому етапі Європейська рада може одногослоно і за згодою парламенту визначити, чи існує в Угорщині серйозне і постійне порушення верховенства права, демократії та основних демократичних свобод. Якщо так, тоді можуть бути санкції, які зводяться до призупинення права голосу Угорщини в Раді. Досі жодна країна-учасниця ЄС не піддавалася такому суворому покаранню згідно зі статтею 7 Договору про Європейський Союз (Лісабонський договір).

Це – «шантаж» і «помста»

У відповідь угорський міністр закордонних справ Петер Сійярто заявив, що Угорщину вирішили покарати за її антиміграційну політику. Віктор Орбан назвав рішення Європарламенту помстою за відмову Будапешта приймати мігрантів за квотами ЄС, і додав, що «в 2019 році, після виборів до Європарламенту, нинішнє керівництво ЄС, яке не захищає Європу від мігрантів, буде зміщене». Влада Угорщини поширює відеоролик, який закликає не піддаватися «шантажу» Брюсселя, мовляв, «Європарламент своїми діями порушує власні правила, а весь процес – політична помста Будапешту за його позицію проти нелегальної міграції». Рішення Ради ЄС має бути прийнято одногослоно. На даний момент це практично неможливо через позицію Польщі. З грудня 2017 року Брюссель розбирається з Варшавою з приводу судової реформи, яка перепідпорядковує судову систему виконавчій владі, вважаючи, що вона також робить замах на основні європейські цінності. Поки «польське питання» Європарламент не розглядав, але Польща вже отримала відповідну підтримку від Угорщини.

Будапешт підтримала також Італія, одна із країн-засновників ЄС. Навесні цього року тут до влади прийшли євроскептики і популісти. «Європарламент не може владотворити процеси проти народів і обраних цим народом урядів», – заявив заступник голови італійського уряду Маттео Сальвіні.

Угорські в'язні готуються до будівництва «стіни» на кордоні Сербії та Угорщини, 2015 рік.

Прикордонне село Роске стало символом міграційної кризи. Жорсткі заходи угорської поліції допомогли Орбану зміцнити владу.

Депутат Європарламенту Маріо Борге-джіо від італійської партії «Ліга Півночі», відомий своїми проросійськими і антимігрантськими висловлюваннями, цілком підтримав Віктора Орбана: «Угорщина абсолютно права тому, що хоче припинити неконтрольований потік тисяч економічних мігрантів. Це – зовсім не ті, хто біжить від війни. Італія повністю солідарна з Угорщиною з цього питання». Угорці загалом підтримують правлячу партію «Фідес» – її рейтинг коливається від 33 до 45 відсотків, дії уряду Орбана підтримує 56% населення. До кінця цього року стане ясно, чи зважиться Брюссель застосувати санкції до Угорщини, або

ж це тільки суворе попередження. І українцям, які налаштовані на інтеграцію в ЄС, потрібно усвідомити, що в Брюсселі працюють дуже розумні люди, які дуже уважно стежать за ситуацією в країні, особливо за порушеннями основних принципів Євросоюзу. Незважаючи на суперечки між Києвом та Будапештом, приклад Угорщини показує, що від української влади очікують не тільки адаптації національного законодавства до законів ЄС, але й, перш за все, їхнього дотримання. Брюссель теж «сльозам не вірить», і Україна може розраховувати тільки на себе у виконанні свого «домашнього завдання».

Зупинити Угорщину

Чи справді «все почалося із освітнього закону»? Який відгук має угорська пропаганда і де Україна має шукати підтримки у протистоянні з Будапештом?

ТЕКСТ: Валерій МАЙДАНЮК¹

Україно-угорські відносини наблизилися до ескалаційної фази дипломатичної війни, яка вже супроводжується взаємними звинуваченнями та висланням консулів. Однак тут Україна може знайти шістьох потенційних союзників.

Ці відносини почали поступово напружуватися приблизно десять років тому, коли чимало українців були невдоволені намірами угорців відкрити пам'ятник на честь 1100-ліття приходу племен на чолі з Арпадом у Паннонську долину на Берецькому перевалі в Карпатах. У містах, селах та на узбіччях доріг південного Закарпаття з'являлися угорські пам'ятні знаки на зразок «Турула», дорожні вказівники староугорським письмом – рунами, на державних установах поруч із українським (часто зношеним і порваним) висіли новенькі угорські прапори і так далі. Згодом Будапешт схвалив закон про право на громадянство для закордонних угорців. На Закарпатті зросла фінансова підтримка угорських шкіл і вчителів, газет та журналістів, дедалі частіше стали проводитися різні походи й масові заходи на згадку угорських діячів, угорським коштом відкривалися культурні центри та з'являлися інші ознаки «колишньої величі Великої Угорщини». Були вимоги про створення угорського виборчого округу, окремого «Притисянського району», населеного переважно угорцями, чи навіть створення «угорської територіальної автономії». Кожна акція надання гуманітарної допомоги проходила із великим піаром, мовляв, «Угорщина утримує Закарпаття». Хоча Будапешт офіційно в ООН підтримував територіальну цілісність України після

анексії Криму, допомагав із лікуванням воїнів АТО, погодився на постачання газу в Україну, після 2014 року там зміцнилися відносини з Росією, і з її подачі зросли надії на можливе «перекроювання кордонів». Перед українським посольством у Будапешті відбувалися демонстрації шовіністів із партії «Йоббік», які мріють про «Nagy-Magyarország»². Та на міждержавний рівень похолодання вийшло у вересні 2017 року після схвалення в Україні освітнього закону. Угорщина стала блокувати євроінтеграцію України, зближення з НАТО, вимагаючи змінити статтю 7 закону, яка запроваджувала українську мову в школах для національних меншин³. Вийшла назовні «паспортна проблема», адже біля 100 тисяч подвійних громадян викликають тривогу у Києва. Після оприлюднення відео, де угорський консул у Берегові приймає масову присягу на вірність Угорщині і закликає приховувати це від українських органів, дипломат був депортований, а Будапешт у відповідь вислав його українського колегу. На сайті «Миротворець» з'явилися списки понад 500 осіб, які є українськими посадовцями і мають заодно угорський паспорт, що викликало шалені протести з боку угорської громади. З донбаського фронту до Мукачева було повернуто військо – 128-му бригаду, а у Берегові вирішили відновити військову частину, що знову викликало

² Nagy-Magyarország – у перекладі «Велика Угорщина», термін, що використовується ревізіоністами для мрій про відновлення території Угорщини перед її розділенням Трианонською угодою 1920 року, коли територія країни зменшилася на 72 %.

³ Про це часопис «Пороги» писав, зокрема, у №8 за 2017 рік у статті Дмитра Гомона «Нуль українських шкіл та жорстка мадяризація», стор. 14-15, або у №10 за той же рік, у статті Владислава Гірмана «Втримати позицію, не втратити союзника», стор. 14-15.

Напис на в'їзді до Берегова дублюється не лише угорською латинкою, але й староугорським рунічним письмом IX століття.

протести Будапешта. Невдоволені угорські діячі й новим українським законом про мову.

Угорщина проти всіх

Україна – не єдина жертва угорської інформаційної війни. Чимало будапештських політиків хотіли б повернути землі Трансільванії, зокрема Секейського краю в Румунії, Воєводину в Сербії, північну Словаччину, і навіть кілька прикордонних районів Австрії, Словенії та Хорватії й, якщо не все українське Закарпаття, то хоча б його південну частину. Угорські ревізіоністи розгорнули інформаційну, освітню та фінансову кампанію підтримки співвітчизників і навіть створення незаконних територіальних формувань.

2010 року на території Румунії була створена незаконна угорська національна автономія — Секейський край, яка нібито таким чином мала б продемонструвати солідарність боротьби трансільванських угорців-секеїв за свою автономію. В сучасній Румунії проживає близько 670 тисяч секеїв. Між Угорщиною та Румунією спалахнув

дипломатичний скандал: румунський прем'єр Міхай Тудосе різко заперечив можливість угорської автономії. Тудосе заявив, що «якщо прапор секеїв (угорців) висітиме на румунських інституціях, тоді вони (секеї) висітимуть поруч із ним». Однак уже наступного року група європарламентарів від Демократичного союзу угорців Румунії на чолі з віце-головою Європарламенту, одним із лідерів трансільванських угорців Ласло Текешем оголосила про відкриття в Брюсселі представництва Секейського краю при Європейському парламенті.

В Словаччині у першій половині ХХ століття угорська пропаганда навіть розколотила націю та створила «окремий народ» — «слов'яків», які хотіли повернутися до складу Угорщини. Словацькі мадярони вважали себе окремим від словаків народом, прагнували над формуванням гірських східнославацьких діалектів в окрему мову, мали фінансову підтримку з Угорщини, зберігали лояльність до Будапешту в тісному союзі з етнічними угорцями Словаччини. І досі тут є труднощі з формуванням єдиної нації, яку виявилось важко будувати зі «слов'яками», «русинами» й іншими етносами карпатського регіону. Десять років тому словацько-угорські відносини були вкрай напруженими, дійшло навіть до того, що до Комарна через кордон на Дунаї не допустили угорського президента Ласла Шойома – і це коли обидві країни вже були у Шенгенському просторі.

«Удар під дих» з Будапешту

До України угорські націоналісти певний час не висловлювали прямих претензій, поки Україна не продемонструвала свою слабкість. Коли ж вони побачили, що в Україні можна забрати півострів із двома мільйонами населення, і це станеться без жодного пострілу з боку українських військових, в Будапешті прокинулася апетити.

Багато угорських шовіністів не могли пробачити своїй владі у 1990-х, що та не скористалася югославськими військами, аби відібрати в Сербії населену угорцями Воєводину. Тож коли почалася війна на українській території, Угорщина вирішила шансу не гаяти. Гасла угорських радикалів, які раніше висловлювалися лише на побутовому рівні, 2014-го почали озвучуватися міністрами та керівниками угорського уряду. Масштаби угорської пропаганди та «паспортизації» суттєво зросли, як і обсяги фінансування Будапештом «освітньої й інформаційної діяльності» в українському векторі.

При цьому угорська пропаганда б'є у найбільшій точці: мінімальна зарплата в Угорщині майже вдвітьє вища за таку ж зарплатню в Закарпат-

ській області. «Що вам дала і що може дати в майбутньому та Україна?» — питають угорські пропагандисти мешканців Виноградівського та Берегівського районів області. «Подивіться на українські і на угорські дороги», «порівняйте українські й угорські пенсії! Ви такого майбутнього хочете для своєї старості?» — пишуть в угорських шовіністичних брошурах та у соцмережних групах на зразок «Kárpátalja nem Ukrajna» (адміністратора такої групи торік в Ужгороді засудили на три роки умовно). «Отримайте паспорт країни ЄС, не жebraкуйте в цій злиденній країні», — переконують закарпатців угорські агенти впливу. Такі «коронні» інформаційні удари Будапешту призводять до ситуацій, коли безробітні мешканці Закарпаття слухають і скрушно погоджуються з угорською пропагандою. Адже який вибір можна зробити між державою, яка дає громадян, і тією, яка не в змозі про них потурбуватися без фінансової допомоги з Брюсселю? І цілком логічно, що м'яч у цій інформаційній війні поки веде Будапешт. Влада за останні роки довела населення до такого стану, що багато хто готовий торгувати батьківщиною, як це робили чимало кримців, котрі хотіли отримувати вдвічі-втричі вищі російські пенсії та зарплати.

На міжнародній арені Угорщина знає, на що реагуватиме європейська ліберальна громадськість: «мовна дискримінація», «придушення національних меншин», «позбавлення дітей і школярів права вчитися рідною мовою» тощо. Країна, яка у двох світових війнах воювала на боці Німеччини, взялася висувати Україні звинувачення наче «фашистській державі». Водночас, коли такі звинувачення систематично повторює держава член-ЄС, у Брюсселі будуть дослухатися до «своїх», коли вирішуватимуть: приймати Україну до об'єднання, чи не приймати.

Нова «Антанта» проти Угорщини?

Врятувати дедалі більш загрозливу ситуацію в регіоні та на міжнародній арені могла б тісніша співпраця України з тими державами, до яких Угорщина також має претензії. Україні варто було б посилити, а то і відновити співпрацю з Румунією, Словаччиною, Австрією, Словенією, Хорватією, і навіть із Сербією, не зважаючи на її теперішні проросійські симпатії. Створення продуктивних форм політичної, гуманітарної, освітньої й економічної співпраці щодо протидії угорській пропаганді в цих державах допоможе сформувати єдиний фронт проти угорського імперіалізму.

В угорському питанні цим державам варто виступати єдиним фронтом і надавати інформаційну підтримку у випадку чергової дипломатичної чи

Угорська громада на Закарпатті проводить численні масові культурні заходи і всюди в краї намагається нагадувати про свою присутність.

медійної атаки Будапешта на Румунію, Словаччину чи Україну. І міжнародна спільнота відчує різницю, коли вже не угорський політик звинуватив Україну у дискримінації прав угорців, а п'ять європейських країн одностайно звинуватять Угорщину у брехні та поширенні ревізіоністських, імперіалістичних і загартбницьких планів.

Для нейтралізації дій угорських спецслужб і пропаганди може бути навіть створена міждержавна організація, яка координуватиме дії сусідів проти Угорщини, щоб угорський імперіалізм більше не піднімав голову, або принаймні перестав поширюватися на території сусідніх країн. Цікаво, що такий міждержавний союз уже існував до Другої світової війни і називався Мала Антанта — альянс, сформований 1921-го Чехословацькою Республікою, Королівством Румунія і Королівством сербів, хорватів і словенців (пізніше Югославія). Цей союз активно підтримувала Франція і він доволі успішно діяв всі 1920-ті роки, а збройні сили Угорщини поступалися сукупною військовою потужністю трьом державам Малої Антанти. Однак зі збільшенням впливу фашистської Італії та нацистської Німеччини на Югославію та Румунію, цей союз розпався через втручання держав більшого калібру, хоча Угорщину він стримував ефективно. І в наші дні, у ХХІ столітті, зростає актуальність створення чергового об'єднання країн-жертв потенційної угорської експансії для недопущення повернення Угорщини до геополітичних розкладів часів Першої світової війни. Якщо українська дипломатія зуміє використати непрості відносини Угорщини зі своїми сусідами, то держава могла б отримати цілий шість союзників як у боротьбі проти намірів Угорщини, так і реальних партнерів у Євросоюзі.⁴

Автор – політолог, проживає у Львові

¹ Вголос, 2018. – 8 жовтня. Режим доступу: http://vgholos.com.ua/politic/yak-nam-zupynyty-ugor-shhyynu_851256.html

⁴Майданюк Валерій. Як нам зупинити Угорщину // Вголос, 2018. - 8 жовтня. Режим доступу: http://vgholos.com.ua/politic/yak-nam-zupynyty-ugor-shhyynu_851256.html

Неспокійний сусід

Як суперечки Будапешта й Брюсселя впливають на стосунки з Україною, про що мріє Орбан та як запобігти надмірному впливу Угорщини на Закарпаття?

ТЕКСТ: Ігор СОЛОВІЙ

Угорський прем'єр Віктор Орбан знайшов союзника у Польщі – Матеуш Моравецький не задає йому незручних запитань, бо його країна перебуває у подібному становищі.

Віктор Орбан догрався до жорсткої реакції центрального керівництва Євросоюзу. Його деструктивні дії дають привід подивитися і на не зовсім європейську політику Будапешта щодо України, та тут Києву доведеться розбиратися з Орбаном самостійно.

Європейський парламент запустив процедуру покарання Угорщини за фінансові зловживання, непрозорість і порушення основоположних демократичних цінностей. У своїй доповіді він звинуватив керівництво Угорщини в корупції – є факти зловживань при розподілі грантів Євросоюзу, а також в обмеженні незалежності судової влади, свободи преси і релігій.

Правда, реальне покарання у вигляді тимчасового позбавлення права голосу Угорщині найближчим часом навряд чи загрозить – на деяких етапах рішення приймаються при повному консенсусі. А в Угорщині є союзник – Польща¹, в особі правлячої партії «Право і Спра-

ведливість» (PiS). Проти Польщі запущена схожа процедура (тільки запустила її Єврокомісія, а не Європарламент), і Віктор Орбан пообіцяв накласти вето на будь-які спроби покарати Польщу. Так що нинішній крок Європарламенту має більше символічний характер – пригрозити пальчиком баламутам. На більш серйозні кроки терплячий ЄС навряд чи зможе піти – щоб не розколювати і так неспокійну європейську єдність. Але вже те, що така процедура застосовується у ЄС проти одного зі своїх членів вперше в історії – найкраще свідчення того, як серйозно «допекла» європейцям поведінка угорського прем'єр-міністра Віктора Орбана.

Міністр у справах «Kárpátalja»

У той же час деструктивна поведінка Орбана до України спокійно сходить йому з рук – механізм впливу на нього тут немає. Сучасна політика Угорщини (на парі з Росією) до України спрямована на максимальну розкачку ситуації в Закарпатті, створення критичної маси лояльного Будапешту населення в прикордонному з нею регіоні, а також створення у населення регіону максимальної неприязні до центральної влади в Києві. Офіційна влада Угорщини викорис-

товує недоробки української сторони, підігріваючи сепаратистські настрої на Закарпатті. Орбан робить ставку не на військову силу, як звика діяти Росія, а на «силу м'яку» – на фактичний підкуп жителів та чиновників області.

Один із таких кроків Будапешта – створення без узгодження з Києвом посади «уповноваженого міністра, відповідального за розвиток Закарпатської області». Такі дії можна сміливо назвати недружніми – адже до сфери «уповноваженого» Іштвана Гречи віднесено частину суверенної території України. Після протестів Києва і, зокрема, обіцянки заблокувати призначення нового посла в Україну, глава МЗС Угорщини Петер Сійярто кілька разів обіцяв посаду перейменувати. Також на зустрічі в Ужгороді глави МЗС України Павло Клімкін та Угорщини Петер Сійярто домовлялися про одне, але потім Угорщина все одно заблокувала засідання НАТО-Україна. Українська сторона разом з керівництвом Альянсу викрутилися зі становища, провівши це засідання разом з Грузією, та осад, як то кажуть, залишився. Тому ілюзій щодо поведінки угорського керівництва немає. І все це відбувається на тлі скандальних заяв Віктора Орбана про те, що

він не вірить «в реалістичність прагнень українців приєднатися до ЄС або НАТО», а також що він заблокує Києву європейську та євроатлантичну інтеграцію. Слід згадати і інші, більш ранні недружні кроки до України. В першу чергу, це стосується роздачі угорських паспортів. «Я, ... (ПІБ) ..., дійсно урочисто клянусь, що буду вважати Угорщину своєю країною. Я буду вірним громадянином Угорщини і буду поважати і дотримуватися її Конституції і законів. Я зроблю все, що в моїх силах, щоб захистити свою державу і буду служити їй наскільки дозволять мені мої найкращі здібності. Хай допоможе мені Бог!», – йдеться в тексті присяги, яку має виголосити на камеру кожен одержувач угорського паспорта в Закарпатті.

Також тут активно діють програми кредитування малого бізнесу, освіта лобіюється виключно угорською мовою, фінансується будівництво інфраструктури (наприклад, на будівництво об'їзної дороги навколо Мукачева виділено 50 млн доларів), об'єктів соціального призначення (школи, лікарні тощо). Цікавий факт: для вирішення проблеми з очищенням води, коли виникли проблеми з поставками хлору, губернатор Закарпаття Геннадій Москаль звертався не до Києва, а до угорської сторони. Фінансова допомога угорцям за три останні роки зросла майже втричі – від приблизно 79 млн грн у 2015 році до 300 млн грн за планом на наступний рік. Угорські освітяни щороку отримують додатково 50 тисяч грн. Минулого року уряд Угорщини виділив приблизно 2 млрд грн угорським підприємцям Закарпаття. Вони могли безоплатно отримати близько 10 тис. євро. Ці гроші були цільовими на розвиток бізнесу і повертати їх не потрібно.

Власне, згаданий вище «уповноважений», як би він тепер не називався, має ці всі розділені програми «зібрати під одне крило», упорядкувати і інтенсифікувати вкладення Будапешта в українську територію.

Інтереси Будапешта. Ставка на автономію

У зв'язку з цим виникає закономірне питання: навіщо угорській владі в Будапешті так витратитися на український регіон? Правлячій партії Орбана підтримка угорської діаспори приносить популярність в очах населення Закарпаття та патріотичної частини самої Угорщини, що виражається у додаткових мандатах для «Фідесу» від закордонних угорців. Будапешт також намагається запобігти від'їзду угорців – закарпатці з угорськими паспортами масово емігрують не в саму Угорщину, а до багатьох країн Європи на навчання або роботу. А скорочення кількості етнічних угорців ставить під сумнів подальше обґрунтування

Угорське королівство у 1920-1944 роках. Напередодні та під час Другої Світової воно захопило території ЧСР, Румунії та Югославії. І ревізіоністів влаштували б і такі кордони.

У 1920 році 72 відсотки колишньої Габсбурзької Угорщини відійшло до інших країн. «Тріанонська травма» дотепер болить багатьом угорцям, але через сто років ділитися кордони і переглядати результати Першої Світової через це ніхто не збирається.

можливих територіальних претензій. Якщо раніше про прагнення Будапешта отримати контроль над цією частиною України говорити вголос і гучно було не прийнято, то за останній рік керівництво Угорщини про це заявило кілька разів, на різних рівнях. «Вживання угорців, які проживають за кордоном, залежить від того, чи зможуть вони досягти успіху, рухаючись в напрямку досягнення автономії», – заявив віце-прем'єр Угорщини Жолт Шем'єн. Посол Угорщини в Україні Ерно Кешкенй також казав, що «в автономії нічого поганого немає», бо «в Європейському Союзі дуже багато практичних прикладів». Але ж Україну Будапешт в ЄС поки що бачити не хоче, та й останні події в іспанській Каталонії не є гідні привабливим прикладом. А ще Кешкенй нагадав, що в грудні 1991 року, коли проходило голосування про незалежність України, одночасно пройшло голосування про автономію Закарпаття і автономії Берегівського району. «Тоді ж 78% жителів Закарпаття підтримали автономію для області, а 82% – для Берегівського району», – заявив посол.

Нові «Szabadcsapatok²», або «Орбан введе вайска!»?

Пряма військова авантюра Угорщини на територію Закарпаття ні зараз, ні в найближчому майбутньому навряд чи можлива. По-перше, досить хоча б подивитися на карту, порівнявши на розміри обох країн. По-друге, для ймовірного нападу на Україну Орбану явно не вистачить наступальних можливостей угорської армії. По-третє, будь-яку військову авантюру Будапешту не дозволять почати міжнародні партнери Угорщини по НАТО, членом якої вона є (хоча членством якої і зловживає). А як вміють в Будапешті слухатися Вашингтон ми недавно спостерігали перед саммітом НАТО в Брюсселі. Крім того, реакція НАТО і ЄС на пряму агресію проти України була б вкрай неприємна

² Szabadcsapatok – у перекладі «вільні батальйони»; організовані загони угорських терористів, які діяли у 1938-1939 роках на території тодішньої Чехословаччини.

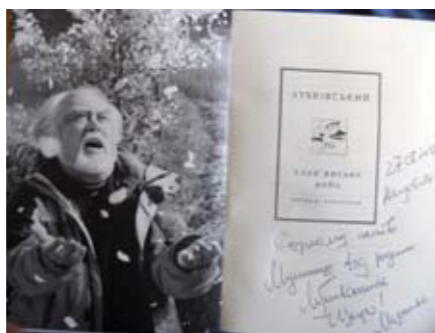

Слов'янське небо

Чеська поезія у посмертній антології Романа Лубківського

ТЕКСТ: Микола МУШИНКА

Роман Лубківський (1941-2015) – поет, перекладач, дипломат та громадсько-політичний діяч. Він належав до найвизначніших діячів України другої половини 20-го та початку 21-го століття. Був членом Національної спілки письменників України, довгорічний голова її львівської організації (1980-1992), заслуженим діячем мистецтв України, лауреатом Державної премії України ім. Т. Шевченка, Літературної премії ім. Павла Тичини, Народним депутатом України, професором Львівського університету тощо.

Лубківського Данило та Маркіян. Із багаті перекладацької спадщини батька вони обрали патріотичні поезії, так або інакше пов'язані з їхнім рідним краєм або Україною. Про кожного поета у книзі подано коротку біографічну довідку. Розділ про чеську поезію тут відкривається «Баладою» Карела Гінека Махи. Далі йдуть дві поезії Йозефа Вацлава Фріча – вірш «Дніпро» та уривок з його маловідомої драми «Мазепа», в якій автор (на відміну від російських письменників, включно Пушкіна, котрі вважали гетьмана України «зрадником»), зобразив Івана Мазепу національним героєм, котрий боровся за самостійність України. Саме за цей переклад Р. Лубківського нагороджено Премією ім. Миколи Лукаша. Тут же опубліковано переклад маловідомого вірша Рудольфа Майєра «Україна», вірш Станіслава Костки Неймана про Закарпатську Україну «Аполітичне», вірш Їржі Волкера та Вітєслава Незвала. Певною несподіванкою для українського читача (та не лише його) є переклади Р. Лубківського трьох віршів першого президента Чеської Республіки Вацлава

Гавела, в літературі більше відомого як драматурга та публіциста. У вірші «Средо» («Вірую») В. Гавел пише:

Хочу бути за кратер своєї доби,
Хай усе, що найглибше, у ній вірує.
І виприсує мною наверх, наверх!
Написати хотів би багато нових.
Цілковито нових одвертих поезій. (с. 338)

Смерть на 75 році життя (2011) не дозволила йому реалізувати цей замір. Цей невеличкий розділ чеської поезії в антології «Слов'янське небо» закінчується віршем Йозефа Петерки «Київське пророцтво» та перекладом фрагменту поеми Іва Одегнала «Пісня про великоморавську серезку», в якій є і такі слова: На початку
Не був Бог
Але солунські
Брати
Витворили літери
Що твердо стали на ноги.
Науковці сперечаються, чи солунські брати створили кирилицю або глаголицю, та незаперечним є факт, що кирилиця, якою керується і український правопис, вже з 9 століття «твердо стала на ноги».

Отже, Роман Лубківський і після смерті своїми перекладами популяризує літератури слов'янських народів, включаючи чеську літературу.

Лубківський Роман. Слов'янське небо. Вибрані переклади. Упорядники: Данило та Маркіян Лубківські. В-во: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, Київ, 2018. 352 с. Придбати можна у інтернет-книгарні видавництва, артикул ab-290 або набравши <http://store.ababahalamaha.com.ua/index.php/slovyanske-nebo.html>, ціна: 60 грн.

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 9/2018, рік XXVI. Підписано до друку 5 листопада 2018 року. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець, Марія Щур («Радіо «Свобода»), Микола Мушинка, Олег Павлів, Ігор Бург, Валерій Майдачук, Ігор Соловій, Олекса Лівинський. Використовуються повідомлення інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Міським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – říční práh. Č. 9/2018, ročník XXVI. Uzávěrka: 5 listopadu 2018. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: МК ЧР/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec, Marija Ščur (rozhlas RFE/RL), Mikulaš Mušinka, Oleh Pavlív, Ihor Burg, Valerij Majdaňuk, Ihor Solovij, Oleksa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek Ukrajinská Inicijativa v ČR, sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

Перекажіть гроші своїм близьким

Та отримайте нагороду від Tesco Mobile

За транзакцію більше 7000 чеських крон ви отримуєте один із додаткових бонусів.

Більше інформації на:
www.itesco.cz/moneygram/ua/

Знижки можуть застосуватися тільки в обраних магазинах Tesco Stores ČR a.s. з 8:00 до 20:00. Акція не поширюється на автозаправні станції Tesco Stores ČR a.s. Акція обмежена в часі до 31. 12. 2018 В одному календарному місяці можна скористатися знижками: Знижка 50% на поповнення рахунку мобільного телефону на суму 300 чеських крон та знижка 50% на інтернет-пакет MAXI 1,5 Гб максимум два рази на один телефонний номер. 100% знижка на нову SIM-картку від Tesco Mobile може використовуватися всього один раз для кожної дисконтної картки. Знижки не можна комбінувати з іншими акціями від Tesco Mobile. Компанія Tesco Mobile залишає за собою право в будь-який час скасувати ці знижки або замінити їх на інші.

MoneyGram та Globe є зареєстрованими марками компанії MoneyGram. Усі інші торговельні марки є власністю їх відповідних власників. MoneyGram International Limited є авторизованою платіжною організацією, зареєстрованою в Об'єднаному Королівстві під номером 3287157 з місцезнаходженням на 2-му поверсі будинку на вулиці Королеви Вікторії в Лондоні. Лондон – London EC4V 4AB (UK) та керується Управлінням фінансового контролю. Tesco є агентом MoneyGram International.

50% ЗНИЖКА
на інтернет-пакет
MAXI 1,5 ГБ

Для активації зверніться
до служби підтримки
клієнтів.

9 940675 989990

50% ЗНИЖКА
на поповнення рахунку мобільного
телефону на 300 чеських крон

100% ЗНИЖКА
на SIM-картку

9 940675 979991

Перекажіть гроші своїм близьким

Та отримайте нагороду від Tesco Mobile

За транзакцію більше 7000 чеських крон ви отримуєте один із додаткових бонусів.

Більше інформації на:
www.itesco.cz/moneygram/ua/

Знижки можуть застосуватися тільки в обраних магазинах Tesco Stores ČR a.s. з 8:00 до 20:00. Акція не поширюється на автозаправні станції Tesco Stores ČR a.s. Акція обмежена в часі до 31. 12. 2018. В одному календарному місяці можна скористатися знижками: Знижка 50% на поповнення рахунку мобільного телефону на суму 300 чеських крон та знижка 50% на інтернет-пакет MAXI 1,5 ГБ максимум два рази на один телефонний номер. 100% знижка на нову SIM-картку від Tesco Mobile може використовуватися всього один раз для кожної дисконтної картки. Знижки не можна комбінувати з іншими акціями від Tesco Mobile. Компанія Tesco Mobile залишає за собою право в будь-який час скасувати ці знижки або замінити їх на інші.

MoneyGram та Globe є зареєстрованими марками компанії MoneyGram. Усі інші торговельні марки є власністю їх відповідних власників. MoneyGram International Limited є авторизованою платіжною організацією, зареєстрованою в Об'єднаному Королівстві під номером 3287157 з місцеперебуванням на 2-му поверсі будинку на вулиці Королеви Вікторії в Лондоні, Лондон – London EC4V 4AB (UK) та керується Управлінням фінансового контролю. Tesco є агентом MoneyGram International.

100% ЗНИЖКА
на SIM-картку

50% ЗНИЖКА
на поповнення рахунку мобільного
телефону на 300 чеських крон

50% ЗНИЖКА
на інтернет-пакет
MAXI 1,5 ГБ

Для активації зверніться
до служби підтримки
клієнтів.

